

عنوان مقاله:

بازآفرینی پلان معماری روضه ربع رشیدی تبریز براساس الوقفیه الرشیدیه و تعیین موقعیت احتمالی آن

محل انتشار:

ماهنامه باغ نظر، دوره 21، شماره 134 (سال: 1403)

تعداد صفحات اصل مقاله: 10

نویسنده:

مینا سرابی - دکتری معماری، گروه هنر و باستان شناسی اسلامی، دانشکده شرق شناسی، دانشگاه اوتو فریدریش، بامبرگ، آلمان.

خلاصه مقاله:

بیان مسئله: شهرچه رشیدیه در شمال شرقی شهرستان تبریز، به دستور خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی (۷-۸۰۵ ه.ق/ ۱۳-۱۴ م) احداث یافت. این شهرک دو بخش اصلی به نام هسته مرکزی (ربع رشیدی) و شهرستان رشیدی را شامل می شد. متأسفانه، این مجموعه معماری در ادوار مختلف به دلیل زلزله های ویران گر و جنگ های حکومتی در تبریز، آسیب های قابل توجهی را متحمل شده و از بین رفت. لذا مدارک موجود در حوزه شناخت ساختار معماری و موقعیت مکانی این مجموعه محدود بر وقف نامه ربع رشیدی (الوقفیه الرشیدیه) و یافته های باستان شناختی است. در این پژوهش سعی شده است به مطالعه فضایی و مکانی روضه به عنوان یک عنصر اساسی در ساختار ربع رشیدی پرداخته شود که دارای عملکرد مذهبی و آموزشی بوده است. هدف پژوهش: هدف اصلی این تحقیق، شناخت فضاهای روضه و ارائه یک پلان پیشنهادی با استناد به توضیحات وقف نامه و همچنین مقایسه پلان پیشنهادی روضه با نمونه های مشابه به جای مانده از قرن ۸-۷ ه.ق/ ۱۴-۱۳ م است. هدف دیگر تحقیق، مشخص کردن موقعیت احتمالی روضه بر روی سایت تاریخی ربع رشیدی است. روش پژوهش: این مقاله یک پژوهش بنیادی است که ابتدا با اتکا بر وقف نامه ربع رشیدی از طریق تحلیل محتوا، استنتاج منطقی و قیاس، ساختار معماری پلان روضه ترسیم شده است. سپس براساس داده های باستان شناختی، موقعیت احتمالی آن در سایت میراث فرهنگی ربع رشیدی تعیین شده است. نتیجه گیری: تحلیل های انجام شده بر پایه توضیحات موجود در وقف نامه ربع رشیدی، نشان می دهد که ساختار فضایی روضه احتمالاً شامل حیاط مرکزی با الگوی چهار ایوانی بوده است که در آن از ترکیب ایوان-مقبره (مقبره پشت به ایوان اصلی و در راستای محور جهت شمال و جنوب) استفاده شده است. سپس، با مقایسه پلان پیشنهادی روضه با نمونه های مشابه برجای مانده از قرن ۸-۷ ه.ق/ ۱۴-۱۳ م، مشخص شد که این پلان با پلان معماری آثاری مانند مجموعه سلطان حسن در قاهره (۸۰۵ ه.ق/ ۱۴ م)، مدرسه جفت مناره (۷ ه.ق/ قرن ۱۳ م) و مدرسه یاقوتیه (۸۰۵ ه.ق/ ابتدای قرن ۱۴ م) در ارض روم قابل تطبیق است و این تشابهات طرح ارائه شده از روضه را تقویت می کند. علاوه بر این، بررسی داده های باستان شناختی در محوطه ربع رشیدی، سازه دیوارمانندی را در ضلع جنوب شرقی محوطه نشان می دهد که براساس گمان پژوهشگران به یک مجموعه معماری تعلق دارد. همچنین، به دلیل تاریخ ساخت سازه، هندسه مستطیلی شکل و جهت قبله بودن سایت، این سازه احتمالاً به موقعیت روضه در سایت ربع رشیدی اشاره دارد.

کلمات کلیدی:

معماری ایلخانی، ابوابالبر رشیدی، ربع رشیدی، روضه رشیدی، وقف نامه ربع رشیدی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2036026>

